

Bart en Boris

RENOVEREN EEN KUNSTGRASVELD

Wat is de ruimte tussen praktijk en regelgeving en werkelijkheid bij renovaties

Welke wetten en regels zijn op welk moment van toepassing?

Bij de renovatie en de verwijdering van een kunstgrasveld zou bescherming van het bodem- en grondwatersysteem volgens de wet voorop moeten staan, ook bij het management van afvalstromen. Toch is niet altijd duidelijk welke wetten en regels op welk moment van toepassing zijn.

Enkele betrokkenen schetsen de aandachtspunten en geven advies.

Auteur: Esther van Andel

De komende jaren moeten jaarlijks 90 tot 150 kunstgrasvoetbalvelden het veld ruimen. Vanaf 2018 bereikt het aantal renovaties zijn toppunt met circa 150 velden per jaar. Een kunstgrasveld is in en op de bodem aangelegd, en bij zo'n renovatie komen afvalstoffen vrij. Bij renovatie is een aantal wetten van belang. Als het gaat om het milieu, is dit geregeld in de Wet Milieubeheer

(Wm). Zaken die de bodem aangaan, zijn geregeld in de Wet Bodembescherming (Wbb) en het Besluit Bodemkwaliteit (Bbk). Probleem is dat het niet altijd duidelijk is welke aspecten van deze wetgeving op welk moment van toepassing zijn bij renovatie en sloop van kunstgrasvelden. Bij een sanering moeten aannemers verplicht toetsen waaraan de bodemkwaliteit op dat moment voldoet, maar

bij een kunstgrasrenovatie bestaat daarover vaak onduidelijkheid.

'Vervang je een kunstgrasveld, dan ben je bezig met het roeren van grond. Dat betekent dat bij de aanleg of renovatie al bekend moet zijn wat de milieuklasse van de grond is. De milieuhygiënische kwaliteit van de bodem zou namelijk kunnen ver-

5 min. leestijd

ACHTERGROND

anderen. Het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) schrijft in dat geval maatregelen voor. Toch is dat bij een kunstgrasrenovatie niet altijd duidelijk', vertelt Rutger Schuijffel, projectmanager sport bij KYBYS adviseurs en ingenieurs.

Meer inzicht nodig

Johan den Haan, adviseur bodemonderzoek en bodemsaneringen bij BK ingenieurs, herkent dat. 'Bij een bodemsanering is duidelijk dat je werkt met verontreinigde grond en liggen de veiligheidsmaatregelen vast. Zo moet je onder andere afvalstoffen melden, registreren wat je met het verontreinigde materiaal gaat doen en het laten verwerken door een erkende verwerker. Pas na goedkeuring kan het materiaal opnieuw worden gebruikt. Nergens is vastgelegd dat je bij de renovatie of aanleg van een kunstgrasveld te maken kunt hebben met bodemverontreiniging, terwijl de infill-materialen of de grond wel degelijk verontreinigd kunnen zijn.' Een voorbeeld: de infill van gerecycled rubber van autobanden (SBR) kan verontreinigd zijn met zink. Zink in SBR dat wordt toegepast als instrooi materiaal en in de sporttechnische laag, kan uitloggen wanneer het SBR in contact komt met water. Hierdoor zou verontreiniging van de bodem kunnen optreden. Branchevereniging Vaco die bedrijven in de rubberindustrie vertegenwoordigt bestrijdt dit natuurlijk. Hun conclusies zijn te lezen in een notitie uit 2014 en luiden: 'De conclusies van alle onderzoeken (2007-2014) is dat rubbergranulaat van gerecyclede personen- en bedrijfswagenbanden veilig is toe te passen als infill in kunstgrasvoetbalvelden. Het toepassen van infill van gerecyclede autobanden draagt positief bij aan het verminderen van het grondstoffengebruik door het sluiten van grondstofkringlopen en het verminde-

ren van de uitstoot van broeikasgassen.' Doorgaans is uitloging dus beperkt en beheersbaar, waardoor er geen negatieve invloed op milieu en gezondheid zal zijn. Den Haan: 'Voor meer veiligheid en duidelijkheid dient per situatie getoetst te worden waaruit de onderbouw en de toplaag van een kunstgrasveld bestaat en wat de aanvangskwaliteit van het zand in de onderbouw is. Er is dus meer inzicht nodig in de kwaliteit van het materiaal waarmee gewerkt wordt.'

Bodem of niet?

De hamvraag luidt dus of de materialen die gebruikt worden bij een kunstgrasveld moeten worden gezien als bodem. De meeste gebruikte materialen (onderbouw) worden toegepast onder het Besluit Bodemkwaliteit (Bbk). Dit betekent dat de mogelijke emissie van stoffen moet zijn onderzocht en dat er geen milieuhygiënische risico's verwacht mogen worden. Den Haan: 'Omdat bij de renovatie van een kunstgrasveld niet duidelijk omschreven is of het infill-materiaal als bodem moet worden behandeld, staat niet vast of werken met dit materiaal als sanerende handeling moet worden gezien. Daardoor is niet helder of de aannemer veiligheidsmaatregelen moet nemen en zo ja, welke, en hoe de afvalstromen moeten worden geregistreerd. De opdrachtgever, die verantwoordelijk is voor de veiligheid van de aannemer, kan niet garanderen dat de medewerkers niet worden blootgesteld aan verontreinigde stof. De opdrachtgever is uiteindelijk verantwoordelijk voor de gezondheidsrisico's van zijn onderaannemers. Dus wil je het netjes doen met respect voor mens en milieu, dan beschouw je het als bodem. Dan zou je in ieder geval moeten onderzoeken of je met verontreinigingen te maken hebt.'

Integreer bodemonderzoek

In aanvulling op onderzoek naar eventuele verontreinigingen in de grond en een inventarisatie van eventuele schade, loont het om zich af te vragen wat de toekomstige toepassing van het veld is. Schuijffel: 'Zo gebruikt de wegenbouw veel verschillende materialen met een functionele toepassing. In de sportsector is het niet alleen van belang om het milieu en de gezondheid van de gebruikers te bewaken, ook de factor emotie speelt een rol. Het is de vereniging die verantwoordelijk is voor de risico's van sporters. Daarom moet je het sloop- en renovatietraject aanvliegen met de volgende vragen: wat is er aanwezig in de grond? Wat is de toekomstige toepassing van het veld? En welke schade zou in de toekomst verwacht kunnen worden? Die bewustwording, van de opdrachtgever, het bevoegd gezag, adviseurs én aannemers, is belangrijk. Zolang niet zeker is of er gewerkt wordt met verontreinigde grond, luidt ons advies om het materiaal te onderzoeken. Zo'n onderzoek neemt enkele weken in beslag. Door dit tot een vast onderdeel van het werk te maken en dit onderzoek te integreren in de planvorming, net zoals dat bij de bouw van een pand al gebeurt, weten alle betrokken partijen wat er in de bodem zit en wat er gaat gebeuren.'

Vervang je een kunstgrasveld, dan ben je bezig met het roeren van grond

Praktijkkeuring door BK ingenieurs van het voetbalveld van Sparta Rotterdam in opdracht van AH Vrij.

Werkgroep BSNC

Naast zijn baan bij KYBYS draagt Schuijffel sinds 2009 ook de pet van voorzitter van de Werkgroep Renovatie Kunstgras van de Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek (BSNC). Vanwege de toenemende vraag naar kunstgrasvelden voor voetbal, hockey, korfbal, handbal en zogenoemde

Cruyff-courts, besteedde de werkgroep de afgelopen jaren aandacht aan het duurzaam renoveren en verwijderen van kunstgrasvelden. Veel vragen en onopgeloste kwesties in dit dossier kwamen aan bod. Hoe ga je om met (verontreinigde) materiaalstromen die vrijkomen? Moeten die bewerkt worden door een professionele bewerker? Waar liggen welke verantwoordelijkheden? Welke verdere acties zijn nodig?

De opdrachtgever is uiteindelijk verantwoordelijk voor de gezondheidsrisico's van zijn onderaannemers

Handleiding

In 2011 liet de BSNC door het bedrijf Tauw onderzoek doen naar de renovatie en verwijdering van kunstgrasvelden. Het resultaat van dit onderzoek is de 'Handleiding renovatie en verwijdering van kunstgrasvelden'. De handleiding uit 2012 geeft een overzicht van de relevante milieuwet- en regelgeving voor het omgaan met kunstgrasvelden. Voor de meest voorkomende situaties van renovatie en verwijdering van kunstgrasvelden zijn cases opgesteld. Hierbij wordt per stap aangegeven welke eisen, voorwaarden en toetsingen uit de wet- en regelgeving van toepassing zijn en waar de risico's en verantwoordelijkheden liggen. 'Zo kun je als toepasser, gebruiker of eigenaar op tijd en op de juiste manier handelen. De handleiding is samengevat in een handig stroomschema: "Processtappen renovatie en verwijdering kunstgrasvelden". Als branchevereniging zien we deze processtappen als ideale methodiek om het verwijderen of renoveren van een kunstgrasveld aan te vliegen', aldus Schuijffel.

Zorgplicht

Ook Paul de Wilde van Bodem+ ziet een grote meerwaarde in de handleiding en het stroomschema van BSNC. Als adviseur van Bodem+, onderdeel van Rijkswaterstaat, vormt hij een schakel tussen beleidsvorming door ministeries en de uitvoeringspraktijk van provincies, gemeenten en waterschappen. In de werkgroep Renovatie kunstgrasvelden adviseert hij over milieuverantwoorde toepassingen en hergebruik van materialen op

kunstgrasvelden. De Wilde: 'De producten van BSNC vormen een handige leidraad waarmee alle betrokken partijen op de juiste manier invulling kunnen geven aan de milieuwet- en regelgeving en hun zorgplicht. Iedereen die weet of had kunnen vermoeden dat zijn handelen nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu, is verplicht zulk handelen achterwege te laten of te zorgen dat eventuele gevolgen worden voorkomen of ongedaan worden gemaakt. Met de processtappen uit het rapport weet iedere partij in elke situatie wat er gedaan moet worden.'

MEER INFORMATIE:

Rapport BSNC: Handleiding renovatie en verwijdering van kunstgrasvelden:

www.bsnc.nl

Stroomschema Processtappen bij de renovatie en verwijdering van kunstgrasvelden:

<http://www.bsnc.nl/wp-content/uploads/2014/01/Stroomschema-BSNC.pdf>

Veelgestelde vragen over kunstgrasvelden:

<http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/vragen/bouwstof-kunstgras>

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5369

Werner Pasop Attero

Rutger Schuijffel